

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ
ФАКУЛЬТЕТ КУЛЬТУРОЛОГІЇ ТА СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ
Кафедра культурології та музеєзнавства

ОРГАНІЗАЦІЯ МУЗЕЙНО-ЗАПОВІДНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Програма та навчально-методичні матеріали до курсу
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
зі спеціальності 027 «Музеєзнавство, пам'яткознавство»
ОПП «Цифрові музейні індустрії»

Харків – 2026

УДК 069.6:502.211](073)
О-64

Друкується за рішенням науково-методичної ради ХДАК
(протокол № 14 від 27.04.2026 р.)

Рецензенти:

Александрова М. О. – кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри культурології та музеєзнавства ХДАК

Маслак В. І. – доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри гуманітарних наук, культури і мистецтва Кременчуцького національного університету імені Михайла Остроградського

Укладач:

Н. В. Бабкова, кандидат історичних наук, старший викладач кафедри культурології та музеєзнавства ХДАК

Організація музейно-заповідної діяльності : програма та навч.-метод. О-64 матеріали до курсу для здобувачів першого (бакалавр.) рівня вищої освіти, освітньо-проф. програма «Цифрові музейні індустрії», спец. 027 «Музеєзнавство, пам'яткознавство», галузь знань В «Культура, мистецтво та гуманітарні науки» / М-во культури України, Харків. держ. акад. культури, Ф-т культурології та соц. комунікацій, Каф. культурології та музеєзнавства; [уклад. Бабкова Н. В.]. Харків : ХДАК, 2026. 61 с.

Навчальна дисципліна «Організація музейно-заповідної діяльності» спрямована на надання здобувачам вищої освіти теоретичних та практичних знань про основні принципи, форми та механізми організації музейно-заповідної діяльності, сучасні моделі управління та практиками збереження і популяризації культурної спадщини, напрямків використання цифрових технологій в організації музейно-заповідної діяльності.

УДК 069.6:502.211](073)

©Харківська державна академія культури, 2026 р.
©Бабкова Н. В., 2026 р.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна / освітньо-наукова програма, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань В Культура, мистецтво та гуманітарні науки	Освітній компонент професійної і практичної підготовки
	Спеціальність 027 Музеєзнавство, пам'яткознавство	
Загальна кількість годин – 120	Освітньо-професійна програма «Цифрові музейні індустрії»	Рік підготовки:
		3-й
		Семестр
		6-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 40 самостійної роботи здобувача – 80	Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти	Лекції
		26 год.
		Семінарські

		Практичні
		14 год.
		Самостійна робота
		80 год.
Вид контролю:		
Екзамен		

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 40 год. аудиторних / 80 год. самостійної роботи

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна дисципліна «Організація музейно-заповідної діяльності» є дисципліною зі спеціальності 027 «Музеєзнавство, пам'яткознавство» для здобувачів професійно-освітньої програми «Цифрові музейні індустрії» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, яка викладається у 6 семестрі в обсязі 4 кредитів ECTS (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою).

Обсяг дисципліни в кредитах ЄКТС – 4, розподіл у годинах за формами організації освітнього процесу та видами навчальних занять: 26 год. – лекційні, 14 год. – практичні, 80 год. самостійна робота.

Мета курсу – формування у здобувачів вищої освіти системних теоретичних знань про організаційно-правові, управлінські та функціональні засади діяльності музейно-заповідних установ, а також комплексу професійних умінь і навичок щодо планування, координації та реалізації основних напрямів роботи музеїв і заповідників у сфері збереження, дослідження та актуалізації культурної спадщини.

Загальні та фахові компетентності, які формує дисципліна (відповідно до освітньо-професійної програми):

Загальні компетентності	ЗК 1. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності ЗК 5. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. ЗК 8. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями. ЗК 11. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і примножувати досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у

	розвитку суспільства, техніки і технологій. ЗК 12. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності.
Фахові компетентності	ФК 1. Здатність діяти соціально відповідально і свідомо відповідно до розуміння тенденцій розвитку музейної та пам'яткоохоронної галузі ФК 3. Здатність діяти відповідно до чинного законодавства (України та міжнародного) щодо музейної та пам'яткоохоронної діяльності. ФК 7. Здатність виконувати комплекс пам'яткоохоронних заходів. ФК 8. Здатність забезпечувати ефективне використання та популяризацію об'єктів історико-культурної та природної спадщини відповідно до пам'яткоохоронного законодавства. ФК 9. Здатність проектувати розвиток музейно-заповідної мережі, закладів музейного типу. ФК 10. Здатність здійснювати взаємодію музейно-заповідної мережі, об'єктів культурної спадщини з туристичною сферою

Програмні результати навчання (відповідно до освітньо-професійної програми):

Програмні результати навчання	ПРН 3. Здатність розробляти організаційну структуру, визначати основні завдання та напрями діяльності музеїв, заповідників та інших закладів музейного типу залежно від їх класифікації. ПРН 4. Вміння визначати стан збереженості об'єктів

	спадщини та розробляти програми відповідних пам'яткоохоронних заходів. ПРН 8. Проводити наукове дослідження нерухомих пам'яток та визначати розмір та значення їх історико-культурної цінності. ПРН 11. Проводити пошукову роботу з метою з'ясування перспектив виявлення нових, значущих з точки зору обліку, об'єктів культурної спадщини ПРН 15. Здатність формувати плани культурно-освітньої роботи та організовувати заходи з популяризації спадщини з урахуванням потреб різних категорій населення. ПРН 17. Здійснювати аналіз вітчизняного законодавства з метою визначення його відповідності міжнародним зобов'язанням України у сфері охорони пам'яток, музейної діяльності; визначати основні засади щодо ввезення, вивезення, передачі права власності на культурні цінності відповідно до ратифікованих Україною Конвенцій ЮНЕСКО.

Очікувані результати навчання з дисципліни:

- вільно орієнтуватися в основних термінах, поняттях і визначеннях музейно-заповідної діяльності;
- знати сутність, функції, завдання та напрями діяльності музейно-заповідних установ у системі збереження культурної спадщини;
- розуміти принципи класифікації музейно-заповідних установ та особливості їх функціонування залежно від профілю, території, форми власності й підпорядкування;

- знати основні нормативно-правові акти України та міжнародні документи, що регламентують музейно-заповідну і пам'яткоохоронну діяльність;
- уміти визначати організаційно-правовий статус музейно-заповідної установи та аналізувати законодавчі колізії у сфері охорони спадщини;
- уміти розробляти концепцію створення музейно-заповідної установи та моделі її інтеграції у музейно-заповідну мережу;
- уміти проєктувати організаційну структуру та модель управління музейно-заповідної установи;
- кваліфіковано визначати принципи охорони, обліку та музеєфікації об'єктів історико-культурної спадщини;
- уміти розробляти проєкти музеєфікації пам'яток з урахуванням вимог збереження автентичності;
- застосовувати засади стратегічного планування у розвитку музейно-заповідної мережі;
- використовувати інструменти маркетингу, промоції та брендингу у діяльності музейно-заповідних установ;
- уміти розробляти фандрайзингові стратегії та налагоджувати співпрацю з донорами і партнерами;
- впроваджувати інклюзивні практики та принципи універсального дизайну у музейному середовищі;
- уміти формувати інклюзивні програми для різних категорій відвідувачів;
- фахово застосовувати цифрові технології в обліку, збереженні, управлінні та презентації культурної спадщини;
- уміти створювати концепцію цифрового продукту музейно-заповідної установи;
- розуміти роль музею і заповідника у туристичній інфраструктурі та міжінституційній співпраці;
- уміти розробляти молодіжні програми та залучати молодь до музейно-заповідної діяльності;

- аналізувати вітчизняні практики організації музейно-заповідної діяльності та визначати перспективи їх розвитку;
- критично оцінювати управлінські рішення у сфері музейно-заповідної діяльності;
- дотримуватися принципів академічної доброчесності, професійної етики та соціальної відповідальності у діяльності музейно-заповідних установ;
- усвідомлювати значення музейно-заповідних установ як центрів збереження, інтерпретації та популяризації культурної спадщини України;
- прагнути до професійного розвитку та впровадження інновацій у музейно-заповідній сфері.

Засобами оцінювання результатів навчання є:

- екзамен;
- тестування (проміжне);
- звіти про практичну роботу;
- звіти про самостійну роботу;
- звіт (усний або письмовий) про результати навчання, здобуті шляхом неформальної та/або інформальної освіти, пов'язаної з темою курсу, підтвержені сертифікатом.

Політика дисципліни «Організація музейно-заповідної діяльності»:

1) Систематичне виконання усіх поставлених завдань та дотримання «Правил внутрішнього розпорядку для осіб, які здобувають вищу освіту в Харківській державній академії культури»

(https://ic.ac.kharkov.ua/norm_base/pvr/pravila_s_20.pdf).

2) Системне виконання поставлених завдань та відпрацювання пропущених занять на основі самостійної роботи з наданням відповідних результатів за встановленими формами виконання;

3) Дотримання академічної доброчесності, яка є найважливішою складовою системи забезпечення якості освітньої діяльності та вищої освіти, що визначає загальноприйняті світовою спільнотою стандарти здійснення освітньої та наукової

діяльності здобувачами вищої освіти і співробітниками Харківської державної академії культури та закріплена в

https://ic.ac.kharkov.ua/public_inf/acad_dobr/acad_dobr.html; «Кодексі академічної доброчесності Харківської державної академії культури» (https://ic.ac.kharkov.ua/norm_base/kodeks_ad/kodeks_ad.html;

4) Невідкладне вирішення конфліктних ситуацій здійснюється відповідно до «Положення про політику і процедури вирішення конфліктних ситуацій в освітньому процесі в ХДАК»

https://ic.ac.kharkov.ua/public_inf/pologen/pologen/pologen_ppvks2.pdf та «Положення про політику запобігання і протидії булінгу (цькування) у ХДАК»: ic.ac.kharkov.ua/public_inf/pologen/pologen/pologen_pzpb22.pdf

5) Визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти здійснюється відповідно до «Положення про порядок визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти у ХДАК»*

https://ic.ac.kharkov.ua/public_inf/pologen/pologen/pologen_pvrn_23.pdf

б) Норми академічної етики: дисциплінованість, дотримання субординації, чесність, відповідальність, використання гаджетів та сервісів, які сприяють дистанційній роботі здобувачів вищої освіти.

3. ЗМІСТ І СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Структура навчальної дисципліни / освітньої компоненти

Назва змістовних розділів і тем	Усього	Лекц.	Сем.	Практ.	Самост. ро-та
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>
РОЗДІЛ 1. Теоретико-методологічні та правові засади					
Тема 1. Сутність, предмет і завдання музейно-заповідної діяльності	10	2			8
Тема 2. Класифікація музейно-заповідних установ	10	2			8
Тема 3. Нормативно-правове забезпечення музейно-заповідної діяльності	10	2			8
Разом за розділом 1	30	6			24
РОЗДІЛ 2. Організаційно-управлінські засади функціонування музейно-заповідних установ					
Тема 4. Організація та стратегія розвитку музейно-заповідної мережі	14	4		2	8
Тема 5. Організаційна структура та менеджмент музейно-заповідних установ	12	2		2	8
Тема 6. Організація охорони та музеєфікації об'єктів історико-культурної спадщини	12	2		2	8
Тема 7. Маркетинг, промоція та фандрайзинг у музейно-заповідній діяльності	12	2		2	8
Тема 8. Інклюзивні практики в музейно-заповідній діяльності	14	4		2	8
Тема 9. Цифрові технології в музейно-заповідній діяльності	14	4		2	8
Тема 10. Молодіжна політика в музейно-заповідній діяльності	12	2		2	8
Разом за розділом 2	90	20		14	56
Всього	120	26		14	80

Зміст навчальної дисципліни / освітньої компоненти

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ТА ПРАВОВІ ЗАСАДИ

Тема 1. Сутність, предмет і завдання музейно-заповідної діяльності

Поняття «музейно-заповідна діяльність», її зміст і роль у системі збереження та актуалізації культурної спадщини. Музейно-заповідна діяльність як складова музейної справи та пам'яткоохоронної діяльності, спрямована на комплексне збереження і використання історико-культурної спадщини. Предмет музейно-заповідної діяльності як сукупність організаційних, управлінських і пам'яткоохоронних процесів функціонування музейно-заповідних установ. Об'єкти музейно-заповідної діяльності. Основні завдання музейно-заповідної діяльності та їх реалізація в сучасному соціокультурному просторі. Організація ефективного функціонування музейно-заповідних установ та координація основних напрямів їх діяльності.

Функції музейно-заповідної діяльності та їх специфіка. Міждисциплінарний характер музейно-заповідної діяльності.

Самостійна робота: Функціональні моделі історико-культурних заповідників та музеїв у контексті актуалізації пам'яток.

Тема 2. Класифікація музейно-заповідних установ

Поняття класифікації музейно-заповідних установ та її значення для організації і розвитку мережі закладів культури. Основні підходи до класифікації музейно-заповідних установ у вітчизняній та міжнародній практиці.

Класифікація музейно-заповідних установ за профілем і характером об'єктів та за типом організації території. Особливості функціонування різних видів музейно-заповідних установ залежно від їх профілю та структурної організації.

Класифікація за організаційно-правовим статусом, формами власності та підпорядкуванням. Вплив організаційно-правового статусу на діяльність музейно-заповідних установ.

Сучасні тенденції розвитку типології музейно-заповідних установ: поява нових форматів, інтеграція культурних і природних компонентів, орієнтація на комплексний підхід до збереження та актуалізації спадщини.

Самостійна робота: Аналітичне картографування музейно-заповідних установ України.

Тема 3. Нормативно-правове забезпечення музейно-заповідної діяльності

Поняття нормативно-правового забезпечення музейно-заповідної діяльності та його значення для функціонування установ у сфері збереження культурної спадщини. Система законодавства України у царині музейно-заповідної діяльності. Міжнародні правові акти та рекомендації в області охорони культурної спадщини та музейної діяльності, їх вплив на формування національного законодавства. Органи державного управління у сфері музейно-заповідної діяльності та їх повноваження. Правовий статус музейно-заповідних установ, особливості їх створення, функціонування та підпорядкування. Нормативне регулювання охорони, використання та музеєфікації об'єктів культурної спадщини.

Колізії та прогалини у вітчизняному законодавстві. Проблеми розмежування повноважень між органами державної влади та місцевого самоврядування. Шляхи вдосконалення нормативно-правового забезпечення музейно-заповідної діяльності в Україні.

Самостійна робота: Колізій і прогалин вітчизняного законодавства у сфері музейно-заповідної діяльності.

РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЙНО-УПРАВЛІНСЬКІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ МУЗЕЙНО-ЗАПОВІДНИХ УСТАНОВ

Тема 4. Організація та стратегія розвитку музейно-заповідної мережі

Поняття музейно-заповідної мережі та її значення у системі збереження і використання культурної спадщини. Принципи формування та розвитку мережі музейно-заповідних установ в Україні.

Організаційні засади створення музейно-заповідних установ. Рішення засновників як правова підстава створення установи. Установчі документи музейно-заповідних установ: статут і положення, їх відмінності в контексті правового регулювання діяльності установ різних форм власності та підпорядкування.

Стратегія розвитку музейно-заповідної мережі: цілі, завдання та інструменти реалізації. Планування розвитку мережі з урахуванням регіональних особливостей, ресурсного потенціалу та культурної політики держави. Механізми координації діяльності музейно-заповідних установ, роль органів державної влади та місцевого самоврядування у формуванні мережі. Проблеми розвитку музейно-заповідної мережі в Україні.

Сучасні підходи до розвитку музейно-заповідної мережі: інтеграція у туристичну інфраструктуру, міжінституційна співпраця, цифровізація та орієнтація на сталий розвиток.

Практична робота: Концепція створення музейно-заповідної установи та її інтеграції у музейно-заповідну мережу.

Самостійна робота: Стратегії розвитку музейно-заповідних установ та їх місця в музейно-заповідній мережі.

Тема 5. Організаційна структура та менеджмент музейно-заповідних установ

Поняття організаційної структури музейно-заповідних установ та її значення для ефективного функціонування закладу. Принципи побудови організаційної структури: ієрархічність, функціональність, адаптивність і відповідність профілю установи.

Система управління музейно-заповідною установою: керівництво, колегіальні органи, розподіл повноважень і відповідальності. Роль керівника установи у формуванні управлінської політики та забезпеченні стратегічного розвитку.

Поняття менеджменту, його функції в музейно-заповідній діяльності та його специфіка. Управління персоналом у музейно-заповідних установах, формування професійних компетентностей та розвиток кадрового потенціалу. Сучасні підходи до управління та проблеми менеджменту музейно-заповідних установ.

Практична робота: Організаційна структура та моделі управління музейно-заповідної установи.

Самостійна робота: Управлінські моделі музейно-заповідних установ.

Тема 6. Організація охорони та музеєфікації об'єктів історико-культурної спадщини

Поняття охорони та музеєфікації об'єктів історико-культурної спадщини, їх значення у системі збереження культурних цінностей. Нормативно-правові засади охорони культурної спадщини в Україні та основні міжнародні підходи до її збереження.

Система виявлення, обліку та класифікації об'єктів культурної спадщини як основа їх подальшої охорони та музеєфікації. Поняття музеєфікації як процесу надання об'єктам статусу музейного використання без втрати їх автентичності. Основні форми та напрямки музеєфікації історико-культурних пам'яток.

Організаційні механізми забезпечення охорони культурної спадщини: роль державних органів, місцевого самоврядування та музейно-заповідних установ. Співпраця з науковими установами та громадськими організаціями у сфері охорони пам'яток.

Проблеми та сучасні підходи до охорони та музеєфікації об'єктів історико-культурної спадщини в Україні.

Практична робота: Проєкт музеєфікації об'єкта історико-культурної спадщини.

Самостійна робота: Вітчизняні практики охорони та музеєфікації історико-культурних пам'яток.

Тема 7. Маркетинг, промоція та фандрайзинг у музейно-заповідній діяльності

Поняття маркетингу та його специфіка у музейно-заповідній діяльності. Роль маркетингу у забезпеченні сталого розвитку музейно-заповідних установ та підвищенні їх конкурентоспроможності. Основні елементи маркетингової діяльності та їх особливості в неприбуткових культурних інституціях. Промоція в музейно-заповідній діяльності та її інструменти. Формування бренду музейно-заповідної установи та її іміджу.

Фандрайзинг як складова управління ресурсами музейно-заповідних установ. Основні джерела фінансування: державні кошти, гранти, благодійні внески, спонсорство, партнерські проєкти. Інструменти фандрайзингу: підготовка грантових заявок, краудфандинг, розвиток меценатства та корпоративної соціальної відповідальності. Організація роботи з донорами та партнерами.

Проблеми, виклики та сучасні тенденції маркетингової діяльності і фандрайзингу в Україні.

Практична робота: Маркетингові та фандрайзингові стратегії музейно-заповідної установи.

Самостійна робота: Маркетингова діяльність та фандрайзингові практики вітчизняних музейно-заповідних установ.

Тема 8. Інклюзивні практики в музейно-заповідній діяльності

Інклюзія як складова сучасної культурної політики та її значення для забезпечення рівного доступу до культурної спадщини.

Основні категорії відвідувачів, що потребують інклюзивного підходу: ветерани війни, люди з інвалідністю, з нейровідмінністю, люди старшого віку, діти, соціально вразливі групи. Принципи інклюзивності: доступність, універсальний дизайн, рівність можливостей та повага до різноманіття.

Фізична доступність музейно-заповідних об'єктів: безбар'єрний простір, адаптація інфраструктури, навігація. Інтелектуальна та інформаційна доступність: адаптовані тексти, мультимедійні засоби, використання простих і зрозумілих форм комунікації.

Інклюзивні форми роботи: спеціалізовані екскурсії, освітні програми, тактильні експозиції, аудіогіди, інтерактивні практики. Роль цифрових технологій у забезпеченні інклюзії.

Організаційні аспекти впровадження інклюзивних практик: підготовка персоналу, співпраця з громадськими організаціями, залучення цільових аудиторій до створення музейного продукту. Проблеми впровадження та сучасні тенденції інклюзії в Україні.

Практична робота: Інклюзивна програма музейно-заповідної установи.

Самостійна робота: Інклюзивні практики вітчизняних музейно-заповідних установ.

Тема 9. Цифрові технології в музейно-заповідній діяльності

Значення цифровізації для збереження і популяризації культурної спадщини. Роль цифрових технологій у трансформації музейно-заповідних установ та розширенні доступу до культурних ресурсів.

Основні напрями застосування цифрових технологій: цифрова документація та облік об'єктів культурної спадщини, створення електронних баз даних і цифрових архівів. Використання технологій 3D-сканування, VR та AR у процесах збереження та інтерпретації пам'яток.

Цифрові інструменти та презентація культурної спадщини: віртуальні музеї, онлайн-виставки, мультимедійні експозиції, інтерактивні платформи. Роль веб-сайтів і соціальних мереж у комунікації з аудиторією.

Застосування цифрових технологій в управлінні музейно-заповідними установами: автоматизація процесів, електронний документообіг, системи управління колекціями.

Проблеми та сучасні тенденції цифровізації музейно-заповідної діяльності.

Практична робота: Концепція цифрового продукту музейно-заповідної установи.

Самостійна робота: Цифрові технології в роботі музейно-заповідних установ.

Тема 10. Молодіжна політика в музейно-заповідної діяльності

Молодіжна політика у сфері культури та її значення для розвитку музейно-заповідних установ. Роль молоді як активної цільової аудиторії та партнера у процесах збереження й актуалізації культурної спадщини.

Основні напрями реалізації молодіжної політики у музейно-заповідній діяльності: залучення молоді до культурних практик, формування культурної ідентичності, розвиток креативних індустрій. Особливості роботи з молодіжною аудиторією: орієнтація на інтерактивність, участь, неформальні освітні формати.

Інструменти залучення молоді: освітні програми, воркшопи, фестивалі, волонтерські ініціативи, молодіжні ради при музеях. Використання цифрових платформ і соціальних мереж для комунікації з молодіжною аудиторією.

Партнерство з освітніми закладами, громадськими організаціями та молодіжними спільнотами як важливий елемент реалізації молодіжної політики. Залучення молоді до створення музейного продукту та проєктної діяльності.

Проблеми реалізації та сучасні тенденції молодіжної політики у музейно-заповідній сфері.

Практична робота: Молодіжна програма музейно-заповідної установи.

Самостійна робота: Співпраця представників молоді та вітчизняних музейно-заповідних установ.

4. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ, САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ

Теми практичних занять

№ з/п	Назви теми	Кількість годин
1	Концепція створення музейно-заповідної установи та її інтеграції у музейно-заповідну мережу	2
2	Організаційна структура та моделі управління музейно-заповідної установи	2
3	Проект музеєфікації об'єкта історико-культурної спадщини	2
4	Маркетингові та фандрайзингові стратегії музейно-заповідної установи	2
5	Інклюзивна програма музейно-заповідної установи	2
6	Концепція цифрового продукту музейно-заповідної установи	2
7	Молодіжна програма музейно-заповідної установи	2
	Разом	14

Теми самостійної роботи студентів

№ з/п	Назви теми	Кількість годин
1	Функціональні моделі історико-культурних заповідників та музеїв у контексті актуалізації пам'яток	8
2	Аналітичне картографування музейно-заповідних установ України	8
3	Колізій і прогалин вітчизняного законодавства у сфері музейно-заповідної діяльності	8
4	Стратегії розвитку музейно-заповідних установ та їх місця в музейно-заповідній мережі	8
5	Управлінські моделі музейно-заповідних установ	8

6	Вітчизняні практики охорони та музеєфікації історико-культурних пам'яток	8
7	Маркетингова діяльність та фандрайзингові практики вітчизняних музейно-заповідних установ	8
8	Інклюзивні практики вітчизняних музейно-заповідних установ	8
9	Цифрові технології в роботі музейно-заповідних установ	8
10	Співпраця молоді та вітчизняних музейно-заповідних установ	8
	Разом	80

ЗАВДАННЯ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ Й САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ

Теми практичних/семінарських/індивідуальних занять

Тема 1. Сутність, предмет і завдання музейно-заповідної діяльності

Самостійна робота студентів: Функціональні моделі історико-культурних заповідників та музеїв у контексті актуалізації пам'яток.

Мета: формування у здобувачів вищої освіти системних знань про функціональні моделі історико-культурних заповідників і музеїв, розвиток навичок їх порівняльного аналізу у контексті актуалізації об'єктів культурної спадщини.

Завдання:

Завдання 1. Проаналізувати поняття «функціональна модель» музейно-заповідних установ:

- визначити сутність поняття «функціональна модель» у музейній діяльності;
- охарактеризувати функціональну модель музею;
- охарактеризувати функціональну модель історико-культурного заповідника.

Завдання 2. З'ясувати основні функції музеїв і історико-культурних заповідників:

- функції збереження культурної спадщини;
- інтерпретація та наукове осмислення пам'яток;
- популяризація та включення у екскурсійно-туристичну сферу;
- використання пам'яток у освітньому та просвітницькому контексті.

Завдання 3. Здійснити порівняльний аналіз функціональних моделей музею та заповідника:

- визначити спільні риси функціонування;
- окреслити відмінності у підходах до збереження та використання спадщини;
- проаналізувати специфіку організації діяльності в обох типах установ.

Завдання 4. Охарактеризувати особливості актуалізації пам'яток у межах різних інституційних моделей:

- особливості музеєфікації у музеях;
- специфіка збереження та представлення пам'яток у заповідниках;
- роль середовища та територіального контексту в актуалізації спадщини.

Завдання 5. Оцінити ефективність функціональних моделей у сучасних умовах:

- визначити переваги та недоліки кожної моделі;
- проаналізувати функціональні моделі на відповідність сучасним соціокультурним запитам;
- сформулювати пропозиції щодо вдосконалення діяльності музеїв і заповідників.

Тема 2. Класифікація музейно-заповідних установ

Самостійна робота студентів: Аналітичне картографування музейно-заповідних установ України.

Мета: формування у здобувачів вищої освіти навичок збору, систематизації та просторового аналізу інформації про музейно-заповідні установи України, розвиток умінь візуалізації культурної інфраструктури з урахуванням регіональних особливостей її функціонування.

Завдання:

Завдання 1. Зібрати та систематизувати інформацію про музейно-заповідні установи України:

- визначити перелік основних установ (національні, регіональні, місцеві);
- класифікувати їх за типами (музеї, заповідники, музеї-заповідники);
- зафіксувати їх територіальне розташування (області, регіони).

Завдання 2. Здійснити класифікаційний аналіз установ:

- розподіл за профілем (історичні, археологічні, меморіальні тощо);
- класифікація за формою власності та підпорядкуванням;
- визначення статусу (національний, обласний, місцевий).

Завдання 3. Виконати картографування музейно-заповідної мережі:

- створити аналітичну карту (у цифровому або графічному форматі);
- відобразити розміщення установ на території України;
- використати умовні позначення відповідно до типів і профілів установ.

Завдання 4. Проаналізувати просторові особливості розміщення установ:

- виявити регіональні диспропорції у розподілі;
- визначити концентрацію установ у певних регіонах;
- оцінити вплив історико-культурних факторів на формування мережі.

Завдання 5. Оцінити стан і перспективи розвитку музейно-заповідної мережі:

- визначити проблемні зони (недостатня представленість, нерівномірність);
- проаналізувати потенціал розвитку мережі;
- сформулювати пропозиції щодо її оптимізації.

Тема 3. Нормативно-правове забезпечення музейно-заповідної діяльності

Самостійна робота студентів: Колізій і прогалин вітчизняного законодавства у сфері музейно-заповідної діяльності.

Мета: Закріпити й поглибити знання у здобувачів вищої освіти про нормативно-правові акти у сфері музейно-заповідної діяльності, розвинути навички виявлення колізій і прогалин законодавства та оцінювання їх впливу на практику функціонування музейно-заповідних установ.

Завдання:

Завдання 1. Проаналізувати основні нормативно-правові акти у сфері музейно-заповідної діяльності:

- Закон України «Про музеї та музейну справу»;
- Закон України «Про охорону культурної спадщини»;
- Закон України «Про охорону археологічної спадщини»;
- підзаконні нормативно-правові акти, що регулюють діяльність музейно-заповідних установ.

Завдання 2. Виявити колізії у вітчизняному законодавстві:

- неузгодженість термінології у різних нормативних актах;
- суперечності між нормами музейного та пам'яткоохоронного законодавства;
- дублювання або взаємовиключність окремих положень.

Завдання 3. Визначити прогалини у правовому регулюванні:

- недостатня регламентація статусу музейно-заповідних установ;
- відсутність чітких механізмів управління та фінансування;
- нерозвиненість нормативної бази щодо сучасних напрямів діяльності (цифровізація, інклюзія, публічно-приватне партнерство).

Завдання 4. Оцінити вплив колізій і прогалин на практичну діяльність музейно-заповідних установ:

- ускладнення управлінських процесів;
- проблеми реалізації охоронних заходів;
- обмеження розвитку установ.

Завдання 5. Сформулювати пропозиції щодо вдосконалення законодавства:

- гармонізація нормативно-правової бази;
- уточнення ключових понять і положень;
- врахування міжнародного досвіду та сучасних викликів розвитку музейної сфери.

Тема 4. Організація та стратегія розвитку музейно-заповідної мережі

Практичне завдання: Концепція створення музейно-заповідної установи та її інтеграції у музейно-заповідну мережу.

Мета: Формування у здобувачів вищої освіти практичних навичок проектування музейно-заповідної установи, визначення її організаційно-правових засад, функціональної моделі та стратегічних напрямів розвитку, обґрунтування її місця у музейно-заповідній мережі України.

Завдання:

Завдання 1. Обґрунтувати доцільність створення музейно-заповідної установи:

- визначити об'єкт або територію культурної спадщини;
- охарактеризувати її історико-культурну цінність;
- аргументувати необхідність створення установи.

Завдання 2. Визначити тип і профіль установи:

- обрати тип (музей, заповідник, музей-заповідник);
- визначити профіль діяльності;
- окреслити цільову аудиторію.

Завдання 3. Розробити організаційно-правові засади створення установи:

- сформулювати проєкт рішення засновника;
- визначити форму власності та підпорядкування;
- обґрунтувати вибір установчого документа (статут або положення).

Завдання 4. Сформувати організаційну та функціональну модель:

- визначити основні напрями діяльності;
- окреслити структуру установи;
- розподілити ключові функції.

Завдання 5. Розробити концепцію інтеграції у музейно-заповідну мережу:

- визначити роль установи у регіоні;
- окреслити можливі форми співпраці з іншими інституціями;
- передбачити участь у культурних і туристичних маршрутах.

Завдання 6. Визначити стратегічні напрями розвитку:

- сформулювати місію та візію;
- окреслити основні цілі діяльності;
- визначити перспективи розвитку установи.

Самостійна робота студентів: Стратегії розвитку музейно-заповідних установ та їх місця в музейно-заповідній мережі.

Мета: Закріплення та розвиток у здобувачів вищої освіти системного розуміння стратегічного розвитку музейно-заповідних установ, навичок аналізу їх функціонування та визначення ролі у музейно-заповідній мережі.

Завдання:

Завдання 1. Проаналізувати загальні підходи до стратегічного розвитку музейно-заповідних установ:

- визначити поняття стратегії розвитку;
- охарактеризувати основні елементи стратегічного планування (місія, візія, цілі);
- з'ясувати роль стратегії у діяльності установ культури.

Завдання 2. Дослідити діяльність конкретної музейно-заповідної установи:

- визначити її тип, профіль і статус;
- встановити засновника та підпорядкування;
- охарактеризувати основні напрями діяльності.

Завдання 3. Проаналізувати стратегічні орієнтири установи:

- виявити наявність або відсутність стратегічних документів;
- визначити ключові пріоритети розвитку;
- оцінити відповідність стратегії сучасним викликам.

Завдання 4. Визначити місце установи у музейно-заповідній мережі:

- роль у регіональній культурній інфраструктурі;
- взаємодію з іншими установами;
- участь у культурних, освітніх і туристичних проєктах.

Завдання 5. Оцінити проблеми та перспективи розвитку:

- виявити основні обмеження (фінансові, організаційні, кадрові);
- визначити потенціал розвитку установи;
- сформулювати власні пропозиції щодо вдосконалення стратегії.

Тема 5. Організаційна структура та менеджмент музейно-заповідних установ

Практичне завдання: Організаційна структура та моделі управління музейно-заповідної установи.

Мета: Формування у здобувачів вищої освіти практичних навичок проєктування організаційної структури музейно-заповідної установи, визначення системи управління та розподілу функцій між структурними підрозділами з урахуванням специфіки діяльності установи у сфері культури.

Завдання:

Завдання 1. Охарактеризувати обрану музейно-заповідну установу:

- визначити тип, профіль і масштаб діяльності;
- окреслити основні напрями функціонування;
- визначити цільову аудиторію.

Завдання 2. Розробити організаційну структуру установи:

- визначити основні структурні підрозділи (адміністративні, наукові, допоміжні);
- встановити ієрархію та підпорядкування;
- представити структуру у вигляді схеми.

Завдання 3. Визначити систему управління установою:

- окреслити функції керівника;
- визначити повноваження керівників підрозділів;
- охарактеризувати тип управління (централізований, децентралізований або змішаний).

Завдання 4. Розподілити основні управлінські функції:

- планування, організація, мотивація та контроль;
- закріпити їх за відповідними підрозділами;
- обґрунтувати доцільність такого розподілу.

Завдання 5. Запропонувати елементи сучасного менеджменту:

- використання проєктного підходу;
- розвиток партнерств;
- впровадження інноваційних управлінських рішень.

Завдання 6. Оцінити можливі проблеми та шляхи їх вирішення:

- кадрові, організаційні та фінансові виклики;
- ризики функціонування структури;
- пропозиції щодо оптимізації управління обраної установи.

Самостійна робота студентів: Управлінські моделі музейно-заповідних установ.

Мета: Формування у здобувачів вищої освіти системного розуміння управлінських моделей музейно-заповідних установ, розвиток навичок їх аналізу й оцінювання ефективності в умовах сучасних соціокультурних викликів.

Завдання:

Завдання 1. Розкрити сутність управлінських моделей у музейно-заповідній діяльності:

- визначити поняття «управлінська модель»;
- охарактеризувати основні типи управління (централізована, децентралізована, змішана);
- з'ясувати специфіку управління у сфері культури.

Завдання 2. Проаналізувати управлінську модель обраної музейно-заповідної установи:

- визначити організаційну структуру;
- встановити систему підпорядкування;
- охарактеризувати роль керівництва.

Завдання 3. Оцінити розподіл управлінських функцій:

- планування, організація, мотивація та контроль;
- рівень централізації управлінських рішень;
- ефективність взаємодії між підрозділами.

Завдання 4. Визначити переваги та недоліки обраної управлінської моделі:

- відповідність профілю та масштабу установи;
- адаптивність до сучасних умов;

- наявність управлінських обмежень.

Завдання 5. Сформулювати пропозиції щодо вдосконалення управлінської моделі:

- впровадження сучасних підходів (проектний менеджмент, стратегічне управління);
- оптимізація організаційної структури;
- підвищення ефективності управління.

Тема 6. Організація охорони та музеєфікації об'єктів історико-культурної спадщини

Практичне завдання: Проект музеєфікації об'єкта історико-культурної спадщини.

Мета: формування у здобувачів вищої освіти практичних навичок розробки проекту музеєфікації об'єкта історико-культурної спадщини з урахуванням пам'яткоохоронних, організаційних, управлінських та інтерпретаційних аспектів діяльності музейно-заповідних установ.

Завдання:

Завдання 1. Обрати об'єкт історико-культурної спадщини (пам'ятка архітектури, археології, історії, містобудування, ландшафту, монументального мистецтва, науки і техніки, меморіальний об'єкт тощо) та обґрунтувати доцільність створення для нього проекту музеєфікації.

Завдання 2. Подати загальну характеристику об'єкта:

- назва, місцезнаходження;
- вид та категорія пам'ятки;
- коротка історична довідка;
- сучасний стан збереження.

Завдання 3. Визначити правові та пам'яткоохоронні умови музеєфікації:

- охоронний статус об'єкта;
- необхідні погодження та дозвільні процедури;

- можливі обмеження у використанні.

Завдання 4. Розробити концепцію музеєфікації об'єкта:

- мета та завдання музеєфікації;
- форма та напрямки музеєфікації об'єкта;
- цільова аудиторія.

Завдання 5. Запропонувати організаційні рішення:

- необхідна інфраструктура;
- кадрове забезпечення;
- базові елементи управління об'єктом.

Завдання 6. Визначити форми актуалізації об'єкта:

- екскурсійні маршрути;
- інформаційне та візуальне супроводження;
- інтеграція в культурно-туристичний простір регіону.

Завдання 7. Окреслити можливі ризики та проблеми реалізації проєкту (фінансові, організаційні, правові, технічні) та запропонувати шляхи їх вирішення.

Самостійна робота студентів: Вітчизняні практики охорони та музеєфікації історико-культурних пам'яток.

Мета: формування у здобувачів вищої освіти цілісного уявлення про сучасні вітчизняні підходи до музеєфікації пам'яток історико-культурної спадщини; розвиток навички аналітично-критичного аналізу наявних практик музеєфікації та актуалізації історико-культурної спадщини України.

Завдання:

Завдання 1. Проаналізувати нормативно-правові засади охорони та музеєфікації пам'яток в Україні:

- визначити ключові законодавчі акти у сфері охорони культурної спадщини;
- з'ясувати, як вітчизняне законодавство регламентує процес музеєфікації історико-культурних об'єктів.

Завдання 2. Обрати приклад вітчизняної пам'ятки, що пройшла процес музеєфікації, зокрема на базі:

- Національний заповідник «Хортиця»;
- Національний історико-культурний заповідник «Гетьманська столиця»;
- Арт-центр «Фабрика Повидла»;
- Мистецький Арсенал;
- приклад за вибором здобувача.

Завдання 3. Охарактеризувати процес музеєфікації обраного об'єкта:

- початковий стан пам'ятки;
- організаційні та пам'яткоохоронні заходи;
- створена інфраструктуру для відвідувачів.

Завдання 4. Визначити форми актуалізації пам'ятки у сучасному соціокультурному просторі:

- екскурсійні та туристичні маршрути;
- інформаційне забезпечення;
- інтеграція в культурне життя регіону.

Завдання 5. Оцінити ефективність реалізованих практик:

- відповідність пам'яткоохоронним вимогам;
- доступність для відвідувачів;
- наявні проблеми та обмеження.

Тема 7. Маркетинг, промоція та фандрайзинг у музейно-заповідній діяльності

Практичне завдання: Маркетингові та фандрайзингові стратегії музейно-заповідної установи.

Мета: формування у здобувачів вищої освіти практичних вмінь розроблення маркетингових і фандрайзингових стратегій для музейно-заповідної установи з урахуванням її профілю, цільової аудиторії, ресурсного потенціалу та ролі в культурному середовищі регіону.

Завдання:

Завдання 1. Обрати конкретну музейно-заповідну установу для аналізу, наприклад:

- Національний історико-культурний заповідник «Кам'янець»;
- Одеський національний художній музей;
- Полтавський краєзнавчий музей імені Василя Кричевського;
- Державний історико-архітектурний заповідник «Стародавній Київ»;
- іншу установу за вибором студента.

Завдання 2. Проаналізувати напрямки маркетингової діяльності установи:

- профіль і тип установи;
- цільові аудиторії;
- наявні форми комунікації з відвідувачами;
- присутність у цифровому середовищі.

Завдання 3. Розробити елементи маркетингової стратегії:

- визначити унікальну ціннісну пропозицію установи;
- запропонувати канали промоції (соціальні мережі, події, партнерства);
- сформулювати ідеї для підвищення відвідуваності.

Завдання 4. Розробити елементи фандрайзингової стратегії:

- визначити потенційні джерела фінансування (гранти, меценати, партнерства, проєкти);
- запропонувати 2-3 можливі фандрайзингові ініціативи;
- окреслити механізм їх реалізації.

Завдання 5. Запропонувати інтегровану маркетингово-фандрайзингову модель для установи:

- вплив промоції на залучення ресурсів;
- фандрайзинг у розвитку іміджу установи.

Самостійна робота студентів: Маркетингова діяльність та фандрайзингові практики вітчизняних музейно-заповідних установ.

Мета: формування у здобувачів вищої освіти аналітичного розуміння особливостей маркетингової діяльності та фандрайзингових практик музейно-заповідних установ України; розвинення навичок оцінювання їх ефективності в сучасних соціокультурних умовах.

Завдання:

Завдання 1. Проаналізувати теоретичні засади маркетингу та фандрайзингу у сфері культури:

- визначити сутність музейного маркетингу;
- охарактеризувати основні інструменти промоції музейно-заповідних установ;
- з'ясувати специфіку фандрайзингу у неприбутковій сфері.

Завдання 2. Обрати 2 вітчизняні музейно-заповідні установи для порівняльного аналізу, наприклад:

- Національний заповідник «Софія Київська»;
- Харківський історичний музей імені М. Ф. Сумцова;
- Державний історико-культурний заповідник «Трахтемирів» в Канівському районі;
- Хмельницький обласний художній музей;
- на вибір здобувачів.

Завдання 3. Дослідити маркетингову діяльність обраних установ:

- офіційний сайт і соціальні мережі;
- подієву активність (виставки, презентації, традиційна та нетрадиційна музейна комунікація);
- роботу з аудиторіями та туристичними маршрутами.

Завдання 4. Проаналізувати фандрайзингові практики установ:

- участь у грантових програмах і проектах;
- партнерства та меценатство;
- спеціальні ініціативи для залучення ресурсів.

Завдання 5. Оцінити ефективність маркетингових і фандрайзингових практик:

- сильні та слабкі сторони;
- інноваційність підходів;
- можливості для вдосконалення.

Завдання 6. Сформулювати узагальнені висновки:

- спільні тенденції у діяльності установ;
- найбільш успішні практики, що можуть бути рекомендовані для впровадження іншими закладами.

Тема 8. Інклюзивні практики в музейно-заповідній діяльності

Практична робота студентів: Інклюзивна програма музейно-заповідної установи.

Мета: формування у здобувачів вищої освіти практичних вмінь проєктування програми з інклюзії для музейно-заповідної установи з урахуванням потреб різних груп відвідувачів, принципів безбар'єрності та сучасних підходів до культурної комунікації.

Завдання:

Завдання 1. Обрати музейно-заповідну установу для розроблення інклюзивної програми, наприклад.

Завдання 2. Визначити цільові групи інклюзивної програми:

- люди з інвалідністю (порушення зору, слуху, мобільності);
- діти та молодь;
- люди похилого віку;
- ветерани війни, учасники бойових дій, внутрішньо переміщені особи, соціально вразливі групи.

Завдання 3. Розробити структуру інклюзивної програми:

- мета та завдання програми;
- основні напрями реалізації;
- форми роботи з аудиторіями (екскурсії, майстер-класи, адаптовані маршрути, події).

Завдання 4. Запропонувати інструменти реалізації програми:

- просторові рішення (навігація, доступність);
- інформаційні матеріали (адаптовані тексти, аудіогіди, піктограми);
- цифрові інструменти.

Завдання 5. Передбачити організаційне забезпечення програми:

- кадрові ресурси;
- партнерства з громадськими організаціями;
- можливі джерела фінансування.

Самостійна робота студентів: Інклюзивні практики вітчизняних музейно-заповідних установ.

Мета: закріпити у здобувачів вищої освіти аналітичне розуміння інклюзивних підходів у діяльності музейно-заповідних установ України та розвинути навички оцінювання їх відповідності принципам безбар'єрності й доступності культурної спадщини для різних груп відвідувачів.

Завдання:

Завдання 1. Охарактеризувати теоретичні засади інклюзії у сфері культури:

- сутність поняття «інклюзія» у музейному середовищі;
- принципи безбар'єрності та універсального дизайну;
- значення інклюзивних практик для музейно-заповідної діяльності.

Завдання 2. Обрати 2 вітчизняні музейно-заповідні установи для аналізу, наприклад:

- Харківський художній музей;
- Національний музей мистецтв імені Богдана та Варвари Ханенків;
- Державний історико-культурний заповідник міста Острога;
- Національний музей у м. Львові імені Андрея Шептицького;
- на вибір здобувачів;

Завдання 3. Проаналізувати наявні інклюзивні практики установ:

- фізична доступність простору;
- інформаційна доступність;

- спеціальні програми для різних груп відвідувачів.

Завдання 4. Оцінити ефективність інклюзивних рішень:

- відповідність потребам аудиторій;
- інноваційність підходів;
- виявлені проблеми та обмеження.

Завдання 5. Сформулювати узагальнені висновки та рекомендації:

- спільні тенденції в інклюзивних практиках;
- можливості їх удосконалення;
- приклади, що можуть бути рекомендовані для впровадження іншими установами.

Тема 9. Цифрові технології в музейно-заповідній діяльності

Практична робота студентів: Концепція цифрового продукту музейно-заповідної установи.

Мета: формування у здобувачів вищої освіти практичних вмінь проектування цифрового продукту для музейно-заповідної установи як інструменту збереження, інтерпретації та популяризації культурної спадщини.

Завдання:

Завдання 1. Обрати на власний вибір музейно-заповідну установу для розроблення цифрового продукту.

Завдання 2. Визначити тип цифрового продукту, який доцільно розробити:

- віртуальний тур;
- мобільний аудіогід;
- інтерактивна карта;
- цифрова виставка;
- освітній онлайн-ресурс.

Завдання 3. Обґрунтувати доцільність створення обраного цифрового продукту:

- потреби цільової аудиторії;
- проблеми, які вирішує продукт;
- зв'язок із профілем установи.

Завдання 4. Розробити концепцію цифрового продукту:

- мета та завдання;
- основний функціонал;
- структура та зміст;
- формат подачі матеріалів.

Завдання 5. Передбачити організаційне забезпечення реалізації:

- необхідні фахівці;
- технічні ресурси;
- можливі партнери та джерела фінансування.

Завдання 6. Запропонувати механізми інтеграції цифрового продукту в діяльність установи:

- використання у екскурсійній роботі;
- промоція у цифровому середовищі;
- залучення нових аудиторій.

Самостійна робота студентів: Цифрові технології в роботі музейно-заповідних установ.

Мета: закріпити у здобувачів вищої освіти цілісне розуміння ролі цифрових технологій у діяльності музейно-заповідних установ та розвинути навички аналізу їх застосування для збереження, інтерпретації й популяризації культурної спадщини.

Завдання:

Завдання 1. Охарактеризувати теоретичні засади цифровізації музейно-заповідної діяльності:

- поняття цифрової трансформації у сфері культури;
- напрями використання цифрових технологій у музеях і заповідниках;
- значення цифрових інструментів для розширення доступу до спадщини.

Завдання 2. На власний вибір брати 2 вітчизняні музейно-заповідні установи для аналізу.

Завдання 3. Проаналізувати використання цифрових технологій в обраних установах:

- офіційні сайти та цифрові сервіси;
- віртуальні тури, онлайн-виставки, цифрові карти;
- цифрові колекції та 3-D моделі музейних предметів.

Завдання 4. Оцінити ефективність цифрових рішень:

- доступність для різних аудиторій;
- інформативність і зручність використання;
- роль у популяризації установи.

Завдання 5. Визначити проблеми та перспективи цифровізації:

- технічні та організаційні обмеження;
- можливості для розвитку цифрових продуктів;
- рекомендації щодо вдосконалення цифрової присутності.

Тема 10. Молодіжна політика в музейно-заповідній діяльності

Практична робота студентів: Молодіжна програма музейно-заповідної установи.

Мета: формування у студентів практичних навичок розробки цілісної молодіжної програми для музейно-заповідної установи з урахуванням особливостей молодіжної аудиторії, сучасних форматів культурної комунікації, цифрових інструментів, партнерства та критеріїв ефективності.

Завдання:

Завдання 1. Обрати на власний вибір музейно-заповідну установу для розроблення молодіжної програми.

Завдання 2. Визначити та проаналізувати молодіжну аудиторію обраного закладу:

- вікові межі молоді;

- культурні запити та інтереси;
- бар'єри відвідування музеїв молоддю;
- канали комунікації, якими вони користуються.

Завдання 3. Сформувати концепцію молодіжної програми:

- назва програми;
- місія;
- мета;
- формат (молодіжний клуб, рада, лабораторія, подієва програма, волонтерство тощо);
- тривалість (разова / річна / постійна).

Завдання 4. Спроекувати зміст програми:

- інтерактивні квести;
- тематичні події «ніч у музеї»;
- воркшопи;
- екскурсії «рівний – рівному»;
- кінолекторії;
- волонтерські ініціативи;
- створення молоддю контенту про музей.

Завдання 5. Запропонувати цифрові інструменти залучення молоді:

- сторінки програми у соцмережах;
- інтерактивні елементи (QR-маршрути, AR-квести);
- айдентику програми;
- використання user-generated content.

Завдання 6. Визначити джерела реалізації програми:

- потенційних партнерів (заклади вищої освіти, молодіжні центри, громадські організації, бізнес, медіа);
- кадрові ресурси;
- можливі джерела фінансування (гранти, донори, спонсори).

Самостійна робота студентів: Співпраця молоді та вітчизняних музейно-заповідних установ.

Мета: поглибити та закріпити у здобувачів вищої освіти розуміння моделей, форматів і результатів співпраці молоді з музейно-заповідними установами України та виробити навички аналітичної оцінки ефективності таких практик для актуалізації культурної спадщини.

Завдання:

Завдання 1. Визначити та охарактеризувати теоретичні засади молодіжної участі у музейно-заповідній діяльності:

- молодь як стратегічна аудиторія для музеїв і заповідників;
- поняття «партисипативність», «культурне волонтерство», «молодіжне співтворення»;
- роль молоді в актуалізації культурної спадщини.

Завдання 2. Обрати 3 музейно-заповідні заклади та проаналізувати приклади співпраці молоді з українськими установами:

- форми роботи з молоддю існують (волонтерство, події, клуби, екскурсії, медіапроекти);
- залученість молоді до музейно-заповідних проєктів;
- висвітлення результатів співпраці з молоддю на каналах комунікації музейно-заповідних установ.

Завдання 3. На основі наявних кейсів сформуванати власну класифікацію взаємодії:

- волонтерська діяльність;
- молодіжні ради при музеях;
- освітні програми та стажування;
- спільне створення контенту;
- подієві формати;
- цифрові ініціативи.

Завдання 4. Виявити та проаналізувати проблеми та бар'єри співпраці музейно-заповідних установ із молоддю:

- епізодичний характер співпраці;
- організаційні, фінансові та комунікаційні бар'єри;
- відсутність системної молодіжної політики в установах.

Завдання 5. Сформулювати та запропонувати рекомендації для співпраці:

- 5–7 практичних порад, як музейно-заповідні установи можуть вибудувати системну співпрацю з молоддю;
- ідеї форматів, які можуть бути впроваджені в українських реаліях.

Методи навчання

Використовуються такі методи:

- пояснювально-ілюстративний (демонстрація ілюстрацій, візуальний супровід лекційних і практичних занять через презентації, демонстрацію відеофрагментів, відеолекція),
- репродуктивний (оглядова, тематична лекція, фронтальна бесіда на практичних заняттях, аналіз запропонованих джерел),
- метод проблемного викладання (постановка проблемних питань на лекції або проблемних задач на практичному занятті, проблемна лекція, кейси),
- частково-пошуковий (евристична бесіда, аналіз першоджерел на практичному занятті, постановка завдань з пошуку візуального або фактичного матеріалу в аудиторії через смартфон).

Для самостійної роботи використовується також дослідницький метод:

- підготовка повідомлення / доповіді (з презентацією/або без неї),
- пошук візуального матеріалу в Інтернеті за тематикою навчальної дисципліни, розміщення візуальних матеріалів в електронному НМКД або у формі постів у соціальних мережах.

Форми поточного та підсумкового контролю **Форми контролю**

№ з/п	Вид контролю	Методи контролю
1.	Поточний	Практичні заняття

2.	Періодичний	Тестування
3.	Самостійна робота	Реферат, доповіді
4.	Підсумковий контроль	Екзамен

Поточний контроль. Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять, він має на меті перевірку рівня підготовки здобувача до виконання конкретної роботи. Оцінювання самостійної роботи й активності здобувача здійснюється за такими критеріями:

- 1) розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються;
- 2) ступінь засвоєння фактичного матеріалу, який вивчається;
- 3) ознайомлення з базовою та додатковою рекомендованою літературою;
- 4) уміння поєднати теорію з практикою при розгляді конкретних ситуацій, розв'язування завдань, винесених для самостійного опрацювання, і завдань, винесених на розгляд в аудиторії;
- 5) логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і під час виступів в аудиторії, вміння обґрунтувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки.

Підсумковий контроль. Екзамен. Підсумковий контроль знань передбачений у формі усного екзамену за теоретичною складовою, проводиться з метою оцінювання результатів навчання після закінчення вивчення дисципліни.

Курс передбачає індивідуальну та групову роботу. Завдання, передбачені програмою, мають бути виконанні вчасно у встановлені терміни. Під час роботи над індивідуальним завданням не допустимо порушення академічної доброчесності. Виступи та презентації мають бути авторськими та оригінальними. Перезарахування результатів вивчення навчальної дисципліни.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Розділ 1			Розділ 2							Тест у-ванн я	Підсумкова форма контролю (екзамен)	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10			
4	4	5	5	5	5	5	5	6	6	5	40	100

Шкала орієнтовного нарахування балів за основні форми навчальної діяльності:

Активність на лекції / виконання завдань до лекційного матеріалу – 1 бал;

Робота на практичних заняттях – 5 бали;

Результати самостійної роботи враховуються і перевіряються під час практичних, семінарських занять та поточного тестування (1 бал);

Поточне та рубіжне тестування – 4 бали;

Неформальна освіта – від 3-5 балів (за кожний вид);

Можлива кількість балів, набраних до підсумкової форми контролю: 60 балів.

Підсумковий контроль – 40 балів

Всього: 100 балів.

Критерії оцінювання результатів навчання. Оцінювання знань здійснюється за 100 бальною рейтинговою шкалою. Основним критерієм успішності вивчення здобувачем/здобувачкою освіти навчальної дисципліни є отримання ним/нею не менш як 80 балів зі 100 за сукупністю усіх видів робіт: складання екзамену, участь у лекційних заняттях, виконання практичних й семінарських робіт та самостійної роботи.

Критерії оцінювання результатів навчання:

<i>Високий рівень знання матеріалу курсу (90- 100 балів, А, відмінно):</i>	чіткість, логічність, структурованість, акуратність, повнота представлених матеріалів, висока культура їх письмового оформлення та методичного обґрунтування
<i>Достатньо високий рівень знання матеріалу курсу (74- 89 балів, С, В, добре):</i>	розкриття основних методичних аспектів представлених матеріалів, незначне порушення логічних зв'язків, незначні неточності в аналізі матеріалів та труднощі в їх методичному обґрунтуванні
<i>Посередній рівень знання матеріалу курсу (60–73 балів, D, E, задовільно):</i>	формальний характер представлених матеріалів, які відображають несформованість вміння методичного обґрунтування відповідних елементів бази знань, недбале ставлення до оформлення складових звіту, низький рівень володіння практичними

	знаннями та уміннями.
<i>Незадовільний рівень з можливістю повторного складання (35-59 балів, FX, незадовільно)</i>	формальний характер представлених матеріалів, оформлення матеріалів практичних завдань не відповідає вимогам; зміст не розкрито
<i>Незадовільний рівень з обов'язковим повторним вивченням дисципліни (0-34 бали, F, незадовільно):</i>	матеріали з практики не представлені

Шкала оцінювання:

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D	задовільно	
60 – 63	E		
35 – 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Навчально-методичне забезпечення

Підручники, навчальні посібники, опорні конспекти лекцій, навчально-методичне забезпечення дисципліни, нормативні документи, ілюстративні матеріали тощо.

5. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Одов'язкові

1. Аналіз проблем у законодавчому регулюванні збереження та управління культурною та природною спадщиною в Україні / Під загал. ред. К. Рубановського. Івано-Франківськ: Агентство з розвитку приватної ініціативи, 2019. 158 с.

2. Денисенко Г. Г. Культурна спадщина у формуванні історичної пам'яті. Київ: Інститут історії України НАН України, 2018. 319 с.
3. Збірник нормативно-правових актів сфери охорони культурної спадщини. Київ: УДІКС, 2025. 805 с.
4. Інклюзивні практики для працівників культури. / Уклад. І. М. Брушневська, В. В. Колодяжна, О. М. Галапчук-Тарнавська. Луцьк : Вежа-Друк, 2020. 272 с.
5. Кулиняк І. Я., Карий О. І., Прокопишин-Рашкевич Л. М., Огінок С. В., Бондаренко Ю. Г. Європейський досвід популяризації історичної спадщини та культурного туризму. Львів: Растр-7, 2023. 254 с.
6. Охорона та збереження пам'яток історії та культури / Автор-укладач: Л. М. Хрящевська. Миколаїв: Видавничий дім «Гельветика», 2019. 206 с.
7. Руденко С. Б. Музей як технологія. Київ: Видавництво Ліра-К, 2021. 436 с.
8. Стандарти для музеїв. Рекомендації Міжнародної ради музеїв (ICOM). / Перек. з німец. З. Ципишева. Берлін: Асоціація музеїв Німеччини, 2023. 50 с.
9. Тандон А. Спадщина у небезпеці. Екстрена евакуація культурних цінностей / Пер. з англ. І. Пошивайла. Київ: Національний музей Революції Гідності, 2022. 56 с.
10. Торяник В. М., Хрідочкін А. В., Джинджоян В. В. Основи музеєзнавства. Київ : Видавництво «Каравела», 2024. 300 с.

Допоміжні

1. Бевз Т., Василевська Т. Музеї як простір суспільної консолідації в Україні в умовах війни: сучасні тренди та політики діяльності // Українознавство. 2025. № 3(96). С. 207–227.
2. Бевз Т., Василевська Т. Музейні практики як інструмент формування національної ідентичності та суспільної консолідації // Політичні дослідження. 2025. № 1. С. 116–136.
3. Беннет Т. Народження музею: історія, теорія, політика /Пер. з англ. С. Кирилюк. Київ: ArtHuss. 2020. 320 с.

4. Гаврилюк О. П. Соціальні мережі як чинник культурної адаптації і соціалізації // Культурологічний альманах. 2023. № 2. С. 225–231.
5. Гаврилюк С., Надольська В. (2024). Музеї світу: комунікаційні стратегії та формування іміджу // Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. 2024. № 48. С. 327–333.
6. Горбул Т. Діджиталізація культурної спадщини в Україні: аналіз особливостей в контексті розвитку цифрової культури // Культурологічний альманах. 2023. Вип. 4. С. 212–218.
7. Доброєр Н. Мобільні додатки як інструмент культурної просвіти та збереження національної ідентичності за кордоном // Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. 2024. Вип. 49. С. 410–418.
8. Ключко Ю. М. Сучасні соціокультурні практики інклюзії в діяльності музеїв // Питання культурології. 2022. № 39. С. 141–150.
9. Кушнір В. Інтерактивність, інклюзія та партисипація як магістральні лінії інноваційних практик музейної роботи // Народознавчі зошити. 2022. № 1(163). С. 16–30.
10. Лисюк Т. В., Терещук О. С., Білецький Ю. В. Особливості діяльності музеїв України в умовах війни // Перспективи розвитку туризму в Україні та світі: управління, технології, моделі: колективна монографія / за ред. Л. Ю. Матвійчук, Ю. М. Барського, М. І. Лепкого. Вид. 9. Луцьк, 2023. С. 232–257.
11. Мельник М. Т., Марченко А. А. (2025). Маркетинг музейних виставок в сучасному інформаційно-комунікаційному просторі // Український мистецтвознавчий дискурс. 2025. № 5. С. 115–121.
12. Мілашовська О. І., Хаустова К. М. Особливості менеджменту в музейній справі // Економічний простір. 2022. № 180. С. 144–147.
13. Москвяк Я. Діджиталізація як інструмент збереження нематеріальної культурної спадщини ЮНЕСКО в Україні в умовах післявоєнного відновлення // Development Service Industry Management. 2023. № (4). С. 21–28.

14. Надольська В., Гаврилюк С. (2024). Міжнародний досвід упровадження музейної інклюзії // Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія Історія. 2024. № 15(57). С. 151–187.
15. Нашинець-Наумова А., Байтелюк О. Особливості адміністративно-правового регулювання діяльності історико-культурних заповідників в Україні // Адміністративне право і процес. 2022. № 3(38). С. 17–31.
16. Приходченко Л., Бондар А. Цифрова трансформація механізмів державного управління у сфері збереження культурної спадщини // Теоретичні та прикладні питання державотворення. 2024. № 31. С. 146–159.
17. Трач Ю. Імерсивні VR-застосунки як інструмент ознайомлення з об'єктами культурної спадщини // Питання культурології. 2023. № 41. С. 134–145.
18. Трач Ю. Український досвід VR-реконструкції об'єктів історикокультурної спадщини. // Цифрова платформа: інформаційні технології в соціокультурній сфері. 2020. №3(2). С. 148–160.
19. Цілина М. Цифровізація у сфері культури України: сучасні стратегії та практики. // Цифрова платформа: інформаційні технології в соціокультурній сфері. 2025. № 8(2). С. 277–288.
20. Шинкарук А., Самсонюк Т. Цифрова готовність в публічному управлінні музеями // Публічно-управлінські та цифрові практики. 2025. № 1(4). С. 122–132.

Інформаційні ресурси

21. Бібліотека Харківської державної академії культури. URL: <https://lib-hdak.in.ua/>
22. Міністерство культури України. URL: <https://mincult.gov.ua/>
23. Центр розвитку музеєзнавства та пам'яткознавства. URL: <https://heritage-research.com.ua/> <https://mincult.gov.ua/>
24. Немо. Центр цифровізації музеїв. URL: <https://www.heritage.in.ua/digitalization>
25. Платформа Ємузей. URL: <https://emuseum.com.ua/>

26. Український культурний та освітній центр «Осередок». URL: <https://oseredok.ca/ua/online-catalogue-launch/>
27. Український державний інститут культурної спадщини. URL: <https://www.spadshina.org.ua/>
28. Міжнародна рада музеїв (ICOM) в Україні. URL: <https://www.icom.in.ua/>
29. Міжнародна рада з охорони пам'яток та історичних місць (ICOMOS) в Україні. URL: <https://www.icomos-ukraine.org/>
30. Всеукраїнська асоціація охорони культурної спадщини. URL: <https://vaoks.com.ua/>

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ

1. Специфіка музейно-заповідної діяльності у співвідношенні з музейною справою та пам'яткоохоронною діяльністю.
2. Предмет музейно-заповідної діяльності як сукупність організаційних, управлінських і пам'яткоохоронних процесів функціонування установ.
3. Об'єкти музейно-заповідної діяльності як чинник комплексності її завдань.
4. Реалізація функцій музейно-заповідної діяльності в сучасному соціокультурному просторі.
5. Міждисциплінарність музейно-заповідної діяльності як теоретико-методологічна характеристика.
6. Класифікація музейно-заповідних установ як інструмент формування ефективної мережі закладів культури.
7. Вплив профілю та характеру об'єктів на типологію музейно-заповідних установ.
8. Тип організації території як чинник функціонування музейно-заповідних установ.

9. Організаційно-правовий статус і форма власності як детермінанти діяльності музейно-заповідних установ.
10. Сучасні тенденції трансформації типології музейно-заповідних установ у контексті інтеграційних процесів.
11. Нормативно-правове забезпечення як основа функціонування музейно-заповідних установ.
12. Вплив міжнародних правових актів у сфері охорони культурної спадщини на національне законодавство України.
13. Правовий статус музейно-заповідних установ: особливості створення, функціонування та підпорядкування.
14. Колізії та прогалини в законодавстві України щодо музейно-заповідної діяльності.
15. Розмежування повноважень між органами державної влади та органами місцевого самоврядування у сфері музейно-заповідної діяльності.
16. Принципи формування та розвитку музейно-заповідної мережі в Україні.
17. Статут і положення як установчі документи музейно-заповідних установ у контексті правового регулювання.
18. Інструменти реалізації стратегії розвитку музейно-заповідної мережі.
19. Регіональні особливості як чинник планування розвитку музейно-заповідної мережі.
20. Інтеграція у туристичну інфраструктуру як напрям розвитку музейно-заповідних установ.
21. Принципи побудови організаційної структури музейно-заповідної установи.
22. Специфіка менеджменту в музейно-заповідній сфері.

23. Роль керівника у формуванні управлінської політики музейно-заповідної установи.
24. Сучасні підходи до управління персоналом у музейно-заповідних установах.
25. Охорона та музеєфікація об'єктів культурної спадщини: співвідношення понять.
26. Організаційні механізми забезпечення охорони та музеєфікації пам'яток.
27. Форми музеєфікації, що забезпечують збереження автентичності об'єктів історико-культурної спадщини.
28. Маркетинг і фандрайзинг як інструменти забезпечення сталого розвитку музейно-заповідних установ.
29. Інклюзивні практики та цифрові технології як чинники трансформації роботи з аудиторією.
30. Молодіжна політика як стратегічний напрям діяльності сучасних музейно-заповідних установ.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ З КУРСУ

«ОРГАНІЗАЦІЯ МУЗЕЙНО-ЗАПОВІДНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ»

1. Музейно-заповідна діяльність спрямована передусім на:
 - A) організацію екскурсійної роботи;
 - B) комплексне збереження і використання культурної спадщини;
 - C) формування музейних фондів;
 - D) туристичне обслуговування.
2. Предмет музейно-заповідної діяльності охоплює:
 - A) лише пам'яткоохоронні заходи;
 - B) лише управлінські процеси;
 - C) організаційні, управлінські та пам'яткоохоронні процеси;

- D) наукові дослідження.
3. До об'єктів музейно-заповідної діяльності належать:
- A) тільки музейні предмети;
 - B) лише архітектурні пам'ятки;
 - C) історико-культурні території, пам'ятки та комплекси;
 - D) природні заповідники.
4. Міждисциплінарність музейно-заповідної діяльності зумовлена поєднанням:
- A) педагогіки та психології;
 - B) туризму та менеджменту;
 - C) музеєзнавства, пам'яткознавства, права, менеджменту;
 - D) історії та археології.
5. Класифікація музейно-заповідних установ необхідна для:
- A) ведення статистики;
 - B) формування ефективної мережі установ;
 - C) створення туристичних маршрутів;
 - D) розподілу кадрів.
6. Тип організації території визначає:
- A) кількість відвідувачів;
 - B) особливості функціонування установи;
 - C) форму власності;
 - D) кадровий склад.
7. Правовий статус музейно-заповідної установи визначається:
- A) профілем експозиції;

- B) установчими документами;
 - C) кількістю працівників;
 - D) наявністю фондів.
8. Статут музейно-заповідної установи регулює:
- A) лише фінансову діяльність;
 - B) наукову роботу;
 - C) загальні засади функціонування установи;
 - D) екскурсійну діяльність.
9. Основою нормативно-правового забезпечення є:
- A) внутрішні інструкції;
 - B) законодавство України та міжнародні акти;
 - C) накази керівника;
 - D) рекомендації працівників.
10. Інтеграція у туристичну інфраструктуру сприяє:
- A) зменшенню витрат;
 - B) підвищенню популяризації спадщини;
 - C) скороченню персоналу;
 - D) зменшенню навантаження на пам'ятки.
11. Менеджмент у музейно-заповідній сфері має специфіку через:
- A) сезонність роботи;
 - B) неприбутковий характер установ;
 - C) відсутність кадрів;
 - D) малу кількість відвідувачів.
12. Музеїфікація передбачає:

- A) переміщення пам'ятки до музею;
- B) надання об'єкту музейного використання без втрати автентичності;
- C) реставрацію пам'ятки;
- D) створення копії пам'ятки.

13. Фандрайзинг спрямований на:

- A) проведення екскурсій;
- B) залучення фінансових ресурсів;
- C) рекламу музею;
- D) облік фондів.

14. Принцип універсального дизайну належить до:

- A) маркетингу;
- B) менеджменту;
- C) інклюзивних практик;
- D) цифровізації.

15. Використання VR та AR належить до:

- A) маркетингових технологій;
- B) цифровізації музейно-заповідної діяльності;
- C) пам'яткоохоронних заходів;
- D) інклюзивних програм.

16. До функцій музейно-заповідної діяльності належать:

- A) охоронна;
- B) освітня;
- C) управлінська;
- D) комерційна.

17. На типологію установ впливають:

- A) профіль;
- B) територія;
- C) форма власності;
- D) колір логотипу.

18. Установчі документи включають:

- A) статут;
- B) положення;
- C) посадові інструкції;
- D) колективний договір.

19. До інструментів маркетингу належать:

- A) бренд;
- B) промоція;
- C) фондова робота;
- D) комунікація з аудиторією.

20. Інклюзивність передбачає:

- A) фізичну доступність;
- B) інформаційну доступність;
- C) обмеження відвідувачів;
- D) адаптацію комунікації.

21. Цифрові технології застосовуються для:

- A) обліку пам'яток;
- B) створення віртуальних турів;
- C) автоматизації управління;
- D) реставрації вручну.

22. Молодіжна політика реалізується через:

- A) волонтерство;
- B) освітні програми;
- C) фестивалі;
- D) скорочення штату.

23. Встановіть відповідність:

- 1. Музеєфікація – це
- 2. Охорона – це
- 3. Менеджмент – це
- 4. Маркетинг – це

- A) Збереження пам'ятки;
- B) Управління установою;
- C) Популяризація;
- D) Надання музейного статусу.

24. Встановіть відповідність

- 1. Статут –
- 2. Положення –

- A) Регулює діяльність установи як юридичної особи;
- B) Визначає роботу структурного підрозділу.

25. Встановіть відповідність

- 1. Інклюзія – це
- 2. Цифровізація – це
- 3. Фандрайзинг – це

- A) Залучення ресурсів;
- B) Доступність;
- C) Використання технологій.

26. Встановіть відповідність

1. Профіль – це
 2. Територія – це
 3. Форма власності – це
- A) Тип організації простору;
B) Тематична спрямованість;
C) Правовий статус.

27. Встановіть відповідність

1. VR – це
 2. Аудіогід – це
 3. Тактильна експозиція – це
- A) Інклюзія;
B) Цифрова технологія;
C) Адаптація для людей з порушенням зору.

28. Визначте послідовність створення музейно-заповідної установи:

- A) Розробка статуту;
- B) Рішення засновника;
- C) Формування структури;
- D) Реєстрація установи.

29. Послідовність процесу музеєфікації:

- A) Виявлення пам'ятки;
- B) Облік;
- C) Надання статусу;
- D) Організація експонування.

30.Послідовність маркетингової діяльності:

- А) Аналіз аудиторії;
- В) Формування бренду;
- С) Промоція;
- Д) Зворотний зв'язок

ОСНОВНІ ТЕРМІНИ ТА ПОНЯТТЯ

3D-модель експонату – це цифровий об'ємний файл, створений за допомогою спеціалізованого програмного забезпечення або сканування, який точно відтворює фізичний об'єкт у тривимірному просторі.

Актуалізація культурної спадщини – це процес переосмислення, інтерпретації та включення матеріальних чи нематеріальних пам'яток минулого в сучасний соціокультурний контекст.

Безбар'єрність – це суспільна філософія та підхід до організації простору, де кожна людина, незалежно від фізичних особливостей, віку, статі чи інших ознак, має рівні права та можливості, безперешкодний доступ до послуг, інформації, навчання та працевлаштування.

Бренд музейно-заповідної установи – унікальний образ установи, що формується через її місію, цінності та візуальну айдентику.

Віртуальна реальність (VR, Virtual Reality) – це сучасна технологія, що дозволяє створювати вигадані світи або імітувати реальність та дає можливість людині (користувачеві) взаємодіяти зі створеним середовищем за допомоги спеціального програмного забезпечення (ПЗ) та пристроїв (гаджетів).

Віртуальний музей – це цифрова платформа або веб-сайт, що використовує інтернет-технології (3D-панорами, VR, фотограмметрію) для демонстрації експонатів, дозволяючи відвідувати виставки онлайн у будь-який час.

Доповнена реальність (AR, Augmented reality) – це технологія, що поєднує фізичний світ разом з віртуальним, і додає до реальності технологічно згенеровані об'єкти та необхідну інформацію про них.

Дослідження – науково-пошукова, науково-практична діяльність, спрямована на одержання нової інформації про об'єкти культурної спадщини, історичні населені місця, традиційний характер середовища, який є типовим для певних культур або періодів розвитку.

Заповідник історико-культурний – комплекс (ансамбль) пам'яток з усією сукупністю компонентів, що становить культурну, історичну та наукову цінність і

просторово, розплановано та функціонально виділений у структурі населеного пункту або локалізований поза його межами.

Засновник – це фізична або юридична особа (органи виконавчої влади, місцевого самоврядування), яка приймає рішення про створення музею чи заповідника, забезпечує його фінансування, охорону, кадри та діяльність відповідно до законодавства.

Зони охорони пам'ятки, історико-культурного заповідника, історико-культурної заповідної території – встановлювані навколо території пам'ятки, історико-культурного заповідника, історико-культурної заповідної території охоронна зона, зона регулювання забудови, зона охоронюваного ландшафту, зона охорони археологічного культурного шару, в межах яких діє спеціальний режим їх використання.

Інклюзія в музеї – це створення безбар'єрного простору та рівних умов для відвідування, пізнання та участі в культурному житті для всіх людей, незалежно від їхніх фізичних, ментальних чи сенсорних особливостей.

Класифікація музейно-заповідних установ – поділ установ за профілем, типом території, формою власності, підпорядкуванням та характером об'єктів історико-культурної спадщини.

Маркетинг музейно-заповідної установи – комплекс стратегій та заходів, спрямованих на залучення відвідувачів, формування позитивного іміджу, популяризацію культурної спадщини та забезпечення фінансової стійкості.

Менеджмент музейно-заповідної установи – процес планування, організації, координації та контролю діяльності установи для досягнення її стратегічних цілей.

Міжінституційна співпраця – взаємодія музейно-заповідних установ з освітніми, науковими, туристичними та громадськими організаціями.

Молодіжна політика – система заходів, спрямованих на залучення молоді до збереження та популяризації культурної спадщини.

Музеєфікація – сукупність науково обґрунтованих заходів щодо приведення об'єктів культурної спадщини у стан, придатний для екскурсійного відвідування.

Музей (Закон України «Про музей та музейну справу», 1995 р.) - культурно-освітній та науково-дослідницький заклад, призначений для вивчення, збереження та використання пам'яток природи, матеріальної і духовної культури, прилучення громадян до надбань національної і світової історико-культурної спадщини.

Музей (позачергова Генеральна асамблея Міжнародної ради музеїв (ICOM), 2022 р.) – це некомерційна постійнодіюча організація на службі суспільства, яка збирає, зберігає, досліджує, інтерпретує та експонує матеріальну та нематеріальну спадщину. Відкриті для громадськості, доступні та інклюзивні, музеї сприяють різноманітності та сталості світу. Їхня робота й комунікація ґрунтуються на засадах етики і професійності, передбачають залученість громад і пропонують різноманітний досвід для освіти, насолоди, роздумів і обміну знаннями.

Музейний фонд України – сукупність окремих музейних предметів, музейних колекцій, музейних зібрань, які постійно зберігаються на території України, незалежно від їх походження та форм власності, а також музейних предметів і музейних колекцій, що знаходяться за межами України і є власністю України або відповідно до міжнародних договорів підлягають поверненню в Україну.

Музейно-заповідна діяльність – комплекс організаційних, управлінських і пам'яткоохоронних заходів, спрямованих на збереження, дослідження та актуалізацію об'єктів історико-культурної спадщини в межах музейно-заповідних установ.

Музейно-заповідна мережа – сукупність взаємопов'язаних музейно-заповідних установ, що функціонують у межах держави або регіону як цілісна система збереження, вивчення та промоції історико-культурної спадщини.

Мультимедійна експозиція – форма представлення спадщини із застосуванням аудіо-, відео- та інтерактивних засобів.

Нормативно-правове забезпечення – система законів і підзаконних актів, що регулюють діяльність у сфері охорони об'єктів історико-культурної спадщини та музейної справи.

Організаційна структура – впорядкована система підрозділів та посад, яка забезпечує ефективне управління установою.

Організаційно-правовий статус – визначене нормативно-правовими актами положення установи, що регламентує її повноваження, форму власності та порядок функціонування.

Охорона культурної спадщини – система правових, організаційних, фінансових, матеріально-технічних, містобудівних, інформаційних та інших заходів з обліку (виявлення, наукове вивчення, класифікація, державна реєстрація), запобігання руйнуванню або заподіяння шкоди, забезпечення захисту, збереження, утримання, відповідного використання, консервації, реставрації, ремонту, реабілітації, пристосування та музеєфікації об'єктів культурної спадщини.

Пристосування – сукупність науково-дослідних, проектних, вишукувальних і виробничих робіт щодо створення умов для сучасного використання об'єкта культурної спадщини без зміни притаманних йому властивостей, які є предметом охорони об'єкта культурної спадщини, в тому числі реставрація елементів, які становлять історико-культурну цінність.

Промоція музейно-заповідної установи – система комунікаційних заходів для формування позитивного іміджу та залучення відвідувачів.

Рішення про створення музею/заповідника – це офіційний розпорядчий документ (акт) органу місцевого самоврядування, державної влади або засновника, який юридично засновує установу для вивчення, збереження, використання та популяризації об'єктів культурної спадщини.

Статут музейно-заповідної установи – це установчий документ, що регулює правовий статус, діяльність та управління установи, затверджений його засновником.

Стратегія розвитку музейно-заповідної мережі – довгострокове планування розширення та вдосконалення діяльності системи установ з урахуванням культурної політики і ресурсів.

Універсальний дизайн – проектування простору і сервісів, доступних для максимально широкого кола користувачів без спеціальної адаптації.

Фандрайзинг – діяльність із залучення фінансових і матеріальних ресурсів з позабюджетних джерел.

Функціональна модель історико-культурного заповідника – структура діяльності заповідника, зорієнтована на охорону, музеєфікацію та використання історико-культурних пам'яток у їх автентичному середовищі.

Функціональна модель музею – система основних напрямів діяльності музею (збереження, дослідження, експонування, популяризація), що визначає його роль у соціокультурному просторі.

Цифрова документація – створення електронних копій та баз даних об'єктів спадщини.

Цифровий продукт музею – інформаційний або віртуальний ресурс, створений для комунікації з аудиторією.

Цифровізація музейно-заповідної діяльності – впровадження цифрових технологій у процеси обліку, збереження, управління та презентації культурної спадщини.

Навчальне електронне видання

ОРГАНІЗАЦІЯ МУЗЕЙНО-ЗАПОВІДНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Програма та навчально-методичні матеріали до курсу для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності

027 «Музеєзнавство, пам'яткознавство»

ОПП «Цифрові музейні індустрії»

Укладач:

Бабкова Надія В'ячеславівна,

канд. іст. наук, ст. викладач кафедри культурології
та музеєзнавства ХДАК

Видається в авторській редакції

Адреса видавця:

ХДАК, Україна, 61057, м. Харків, Бурсацький узвіз, 4 тел. (057)731-13-85.

e-mail: nmr-academy@xdak.ukr.education